جاستق كوكتەمنك بایشەشەگن جاستق ورالمزبەن جایناتامز

(باسی 1 ـ بەتتە)

ۆكلی جازبا كەلدی بۆلتتان اسپ، مول مەیر حات ـ قاعازدان جاتتی تاسپ. تەرەك نقلاستی تاپ- سرماعا شەكسز ۆمت ـ تلەك قامتلپ، ادامداردی ەكپندەي دلگەرلەۆگە جگەرلەندردی.

جاستق شاقتارندا وسناۆ توپراققا تەر توككەن ۆاربر ادام ۆدال وسی ساتتە، ۆدال وسی ساعاتتا ایرنقشا شابنتتانپ، كوڭلی ەرەكشە تاسدی.

وتان ەك قاجەت ەتكەن جەرگە بارامز

پویەزعا وترپ، حنانننك جڭجوۆنان اتانپ، باتسقا قاراي ۆجۆرپ، 7 كۆن، 7 ۆتۆن وتكەرپ، 1960 ـ جلی 6 ـ ایدا سول كەزدە 25 جاستاعی لیۆ یتیك شینجیاك ۆرىمجگە كەلدی.

نەگە كەلدی؟ "مەملەكەت وتان ەك قاجەت ەتكەن جەرگە بارۆعا ۆندەۆ تاستادی، شینجیاڭدا وقتۆشی تاپشی ەكەندگن ەستدىم، مەنك 'ماماندىعم ساي كەلدی'. جاستاردا وتان ۆشن ۆلەس قوساتن ورایدك بولعانی اسقان داڭق ەمەس پە!". لیۆ یتیك ەشتەڭەدەن تایسالعان جوق.

تۆعان جەری مەن جاقندارنان السن كەتكەن لیۆ یتیڭنك شەكارا وڭرگە جڭعلداي تامر تارتۆی كۆنی بۆگنگە دەین جالعاستی.

"ەسكە الار بولسام، العاش كەلگەن جلداریم شنىمەن جاپالی ۆوتتی، تام ۆیدە تۆرپ، توپراق جولمەن جۆردىك، بەیتانس جۆرت، كورمەگەن جەر، جاراتلىستق ورتاسی دا مەكەنىمەن وتە زور پارىقتی ەكەن، قاتتی ۆیرلەسە المادىم". قازىر شاشىنا اق كىرگەن ول بۆعان ەش وكىنگەن، وپىنعان ەمەس، "دەگەنمەن جاپا ـ ماشاقاتنان وتكەن سوك، بۆل جەردەن كەتۆگە ادام شنىمەن قىمایدی ەكەن. وتان ەك قاجەت ەتكەن جەرگە بارۆ باستابندا الاۆلاعان اسقاق سەزىمنك سەبەبىنەن بولسا، كەین اسقاق سەزىم باسلعان سوك جاۆاپكەرشلىك پەن تاباندىلىق بولپ تۆیندەلدی".

لیۆ یتیڭنك جاۆاپكەرشلىگی مەن تاباندىلعی 3 كەز مىنبەردىك الدىنداعی جاۆدىرەگەن ۆاربر وقۆشی ۆشن بولدی. جىل ارتىنان جىل وزپ، ونك تاباندىلعی تالاي بالانك جارقىن بولاشاعىنا جول اشپ، شینجیاڭنك كەلەشەگىنە ۆمت تۆقمىن سەپتی.

جەرگىلىكتی ماقامی بۆگىنگە دەین وزگەرمەگەنمەن، كوڭىل كوكىرەگىندە ۆزىن الدەقاشان شینجیاڭدىقپىن دەپ تانىعان لیۆ یتیڭنك جایی وسی، سول داۆىردە شینجیاڭمەن بىرگە ەسەیپ ـ تولىسقان، شەكارا وڭىرگە كومەككە كەلگەن جاستاردىك جایی دا وسلاي!

"جاڭا بۆىن وتان ۆشن اناعۆرلىم كەسەك ۆلەس قوسۆعا ۆتیس!" 1984 ـ جىلی جۆڭگو گەولوگیا داشۆەسىنك (ۆحان) مۆنایدی گەوفیزیكالىق بارلاۆ ماماندىعىنان وقۆ تاۆىسقان سوك، چي لیشین جەتەكشىسىنە وسی ۆزدی ایتقان سوك، تارىم ویپاتىنا كەلپ قىزىل قۆدىك الدىندا تۆرعانمدا، وعان نىق سەنىمەن قۆرمەت بىلدىرەمىن"، ـ دەدی.

توقتاۆسز كۆرەس جۆرگىزۆ بارىسندا تاماشا ۆمىر كەسكىندەدی

"وقىعان ادامنك مۆراتی اسقاق، ەركی بەرىك بولماسا بولمایدی، ویتكەنی ونك مىندەتی اۆىر، جولی ۆزاق". ۆداۆىر باسقاشا بولعان سوك، ۆار جاستك بویىندعی تاڭبا دا باسقاشا بولماق، ۆبراق وتانعا دەگەن جۆرەك توكپىرىنەن شىققان دىستق ماحابات ولاردىك ورتاق بەلگىسی سانالادی.

كۆنلۆن ۆۆن قاتپاعانىمەن، اسقاتىعی ۆوز ـ وزىنەن بەلگىلی، بۆل اۆتونومیالی رایوندىق كەن بایلىقتارىن گەولوگیالىق بارلاۆ، تەكسەرۆ، اشۆ مەكەمەسی 8 ـ گەولوگیالىق ۆلكەن اترەتی گەولوگیالىق تەكسەرۆ ورنىنك باستعی ۆان جیانلیڭنك كۆنلۆن تاۆی جایلی اۆزىنان تاستامایتىن ۆسوزی.

"گەولوگیالىق بارلاۆ ـ تەكسەرۆ ماماندىعىن وقپ تۆرپ، شینجیاك سندی كەن بایلىقتاری مول، شوعرلی وڭرگە كەلمەۆ مەملەكەتتىك باۆلۆىن اقتاماعاندىق، ۆزىڭدی ۆزىك ۆیاتقا قالدىرعاندىق". ۆدال وسنداي ۆبر مویندىقپەن 2009 ـ جىلی ەڭگەزەردەي وسی جىگت شینجیاڭعا كەلگەن بەتی تۆپ ـ تۆرا 8 جىل تۆردی.

8 جىلدا ول كەن نزدەۆ ۆۆشن ۆستىرتتە ۆۆسپ ۆلپپ قالا جازدادی، ۆستىرت اۆرۆىمەن 8 مارتە شیاحانادا جاتپ ەمدەلدی؛ ۆستىرتتە ۆبر كۆندە 39 كیلومەتر باسقان كەزی دە بولدی، ەك ۆزاق بولعاندا 6 اي بویی جۆمس رایوننان اتتاپ شقپاي، تاۆدا جۆرۆگە ارنالعان كاسپتىك ایاق كیمەنەن ۆبرتالاین توزدىردی.

نە ۆبر قیىندىقتار مەن قاتەرلەردی باسنان وتكزگەن ۆان جیانلیك مەن اترەت مۆشەلەری كۆنلۆن تاۆنان بلگەری ـ كەین كوپ جەردەن قورعاسىن ـ مىرش كەندەرىن بایقادی، سولاردىك ۆبری اسا ۆری تیپتی قورعاسىن ـ مىرش كەنی بولپ شقتی.

"قىزمەتكە قاتىناسقان كەزدەگی 'كەن تاۆپ ەڭبەك كورسەتپ، وتانعا قىزمەت ەتەمىن' دەگەن ارمانىمدی جۆزەگە اسردىم، مەن ۆزىمنك تالعامىم مەن تاباندىلعمدی ماقتانىش ەتەمىن"، ـ دەیدی ۆان جیانلیك بەرىك سەنىممەن.

"شینجیاڭعا كەلگەنىمە 16 جىل بولدی، بۆل جەر الدەقاشان مەنك ەكىنشی مەكەنىم بولپ كەتتی"، ـ دەدی 7 ـ ایدك 10 ـ كۆنی قۆمل قالاسی یجوۆ رایوندىق اۆىل شارۆاشىلعی جانە اۆىل ـ قىستاق مەكەمەسی پارتیا باسشىلىق گرۆپپاسىنك ورىنباسار شۆجیی، مەكەمە باستعی حۆ شیاۆجۆن.

حۆ شیاۆجۆن گانسۆدىك تیانشۆینان، گانسۆ اۆىل شارۆاشىلعی داشۆەسىنەن وقۆ تاۆىسقان. 2004 ـ جىلی حۆ شیاۆجۆن 8 ساباقتاسىمەن بىرگە شینجیاڭعا كەلپ، نەگزگی ساتىعا تامر تارتپ، تەحنیكتەن باستاپ دىستەپ، اۆىل شارۆاشىلعىن دامىتۆدىك ەك الدىڭعی شەبىندە ەرلىكپەن شایقاس جۆرگىزدی.

10 نەشە جىل شینجیاڭدا قىزمەت دىستەگەن، تۆرمىس كەشىرگەن حۆ شیاۆجۆن قاشاندا اۆەلگی ماقساتتی ۆمتپاي، جەرگىلىكتی ورىننك اۆىل شارۆاشىلعىن وسزامانداندىرۆ ۆشن بار زەین ـ زەردەسىن سارقا جۆمسادی. وسندا تامر تارتۆشی رەتىندە، ول ۆوز جۆرەك ۆسوزىن بىلایشا جەتكىزدی: "قازىر نەگزگی ساتىنىك تۆرمىس جانە قىزمەت شارت ـ جاعدایىندا تۆگەلدەي اسا ۆلكەن جاقسارۆ بولدی، جوعاری مەكتەپتەن وقۆ تاۆىسپ شینجیاڭعا كەلپ قىزمەت دىستەۆدی تاڭداعان قالىك وقۆشىلاردىك باس شۆجیدىك تاپسىرماسىن ەستە بەرىك ساقتاپ، وسی جەرگە كوڭىل قازىعىن بایلاپ، ەڭكەیپ ەڭبەك ەتپ، تامر تارتۆىن ۆۆمت ەتەمىن، ۆبز ۆرپاقتان ـ ۆرپاققا جالعاستىرپ، شینجیاڭنك داماۆی ۆشن ۆزدىكسز تۆردە جاستق جالىننن لاۆلاتامز!"

شەكاراعا تامر تارتپ، جاڭا ۆداۆىردىك ارمانعا قانات قاعۆشىلارى بولدی

جاڭا داۆىرگە قادام تاستاۆ، كۆرەس جاساۆ، اۆەلگدەي جاستق شاقتا بولۆعا ۆتیستی بەینە.

2017 ـ جىلی لیۆ شین جۆڭگو مۆناي داشۆەسی (بەیجیك) گەولوگیالىق ینجەنەریا ماماندىعىنان وقۆ تاۆىسقاننان كەین شینجیاڭعا كەلپ، قۆبا ۆتۆز، قۆاك دالا قویناۆىندعی مۆناي الابىنا كەلدی.

ول ۆوزىن سالمدی سانایدی، ویتكەنی نەباری 3 جىل قىزمەت دىستەگەننەن كەین، ول دۆنیە جۆزىندەگی كولەمی ەك زور تولىق قۆرىلعان رۆدیىتتی مۆناي الابی ـــ ماحۆ مۆناي الابىن قاۆىرت اشۆعا ات سالىستی ۆاری وعان كۆا بولدی.

لیۆ شین وسی رەتكی ورایدی مىقتی ۆستاپ، ۆیرەنگەندەرىن بار كوڭىلمەن ماحۆ مۆنایلی ۆوڭىردىك قۆرىلىسىنا قولداندی، اسرەسە، ماحۆ مۆنایلی وڭرىندەگی العاش كولەمدی سالىنعان ۆوندىرىس ۆوڭری ماحۆ 18 ـ قۆدىق ۆوڭرىنىك بایكوۆچۆان گرۆپپاسىنداعی مۆناي جاتىننن اشۆ بارىسندا كەزدەسكەن ماسەلەلەرگە مەڭزەس، دىشكەرىلەي تۆرگە ایرپ، جىنىتكتەي تالداۆ جاساپ، وسی مۆناي جاتىننىك جوعارى ونىممەن اشلۆىنا شنایی كەپىلدىك ەتتی.

نزدەنگىشتىگی مەن جانسەبىلدىگىنىك ارقاسىندا، لیۆ شین مول رۆدیىتتی مۆناي جاتىننن باسقارۆ تاجریبەسىن توپتادی، ۆار رەتكی قیىندىقتاردان قامال الۆ ونی ۆزدىكسز جەتىلدىرە ۆتۆستی.

مۆنایدىك تابالدىرىعىن اتتاعان ەكەنسك مۆنایشی بولاسك. قارامایلىعا كەلگەن 3 جىلدا لیۆ شین باڭلاڭدىقپەن قوشتاسپ، مۆناي اشۆ زاۆودىنداعی جاس علمي زەرتتەۆ ترەكتىسىنە اینالدی، ول 36 جىلدىك الدىندا قاعىر دالاداعی مۆناي الابىنا كەلپ، جىگەری جالىنداعان چي لیشیننەن اۆمایدی.

كوپ جىلدان بەری، تالاي ۆرپاق داشۆە وقۆشىلاری "وتانىما مۆناي ارنایمىن" دەیتىن سەنىممەن شینجیاڭعا كەلپ قىزمەت دىستەدی. 20 جىلعا تایاۆ ۆاقىتتا تەك جۆڭگو مۆناي حیمیا باتىس سولتۆستىك مۆناي الابی بۆكىل ەلدەگی 31 ولكەدەن كەلگەن 2392 داشۆە وقۆشىسىن قارسی الدی. ۆدال سولاردىك ایانباي ۆلەس قوسۆی ارقىلی باتىس سولتۆستىك مۆناي الابی 1978 ـ جىلی شینجیاڭعا كىرگەننەن بەری، جالپی شیكی مۆناي ۆونىم مولشەرىن 100 میلیون تونناداى اسردی ۆاری 10 میلیون تونىنا دارەجەسندەگی ۆری مۆناي ـ گاز الابی سندی نسانانی جۆزەگە اسرۆعا ارشىندی قادامەمەن العا تارتتی.

جاستق اتىمەن، یۆي یاك ۆوزىنىك ۆومىر قۆنىن تاپتی.

"جاستار جالىندی بولسا، كەز كەلگەن جەردە بەلىن بۆار. وتانىم قاجەت ەتكەن جەر، تۆگەلدەي مەكەنىم بولار". 7 ـ ایدك 10 ـ كۆنی ۆتلشی لوپنۆر اۆداندىق سالىق دىستەری مەكەمەسندە قىزمەت دىستەتىن یۆي یاڭنان نە ۆۆشن شینجیاڭعا كەلۆدی تاڭداعانىن سۆراعاندا، ول كوكىرەگىن كەرنەگەن جىر جولدارىن قویۆ سۆیسپەنشىلىكپەن ناشنا كەلتىرە ایتتی.

2017 ـ جىلعی وقۆ تاۆىسۆ ماۆسىمندا یۆي یاك حىبەي علىم ـ تەحنیكا داشۆەسی وتكزگەن باتىس بولىك جوسپارى ەرىكتىلەر ۆگت ـ لەكسیا ۆیرمەسىنك بایانداما جاساۆ جینالسىنا قاتىناستی، ۆدال وسی ۆگت لەكسیا جینالسی یۆي یاڭنىك جۆرەگندەگی ارمان الاۆىن تۆتاتتی. ۆگت ـ لەكسیا جینالسىندا سۆرەتتەگی ۆار ۆلت بالالارىنىك مولدىرەگەن جانارلارىن كورپ، جەر ـ جەردەن كەلگەن ەرىكتىلەردىك اڭگىمەسىن تىڭداپ، "باتىس بولىك جوسپارىنا" ات سالىسۆ تىلەگی ۆدال سول ساتتە یۆي یاڭنىك جۆرەگندە بۆرشىك جاردی.

سول جىلی یۆي یاك حىبەي ولكەلىك ۆكىمەت قىزمەتكەری ەمتیحاننىك بەتپە ـ بەت ەمتیحانی ورایىنان باز كەشپ، انا مەكتەبىنىك "ارمانڭنىك جەبەۆىمەن جاستعڭنىك ۆۆمتىن اقتا" دەگەن تاپسىرماسىن ارقالاپ، باتىسقا بەت العان پویەزعا شىعپ، شینجیاڭعا كەلدی.

قىزمەت ورىنىنا كەلگەن سوك كوپ وتپەي، یۆي یاك داشۆە وقۆشىسی ەرىكتىسی سالاۆاتىمەن ىرىقتىلىقپەن لوپنۆر اۆدانی گۆلباق اۆىلی اقشەكەر قىستاعىندا شىنعۆدی ۆوتىنىش ەتتی. جارتی جىل ۆاقىتتا ول اقشەكەر قىستاعىنىك ۆاربر كوشەسىن تۆگەل ارالادی، مەیماندوس قىستاق تۆرعىندارى، پاك تە سۆیكىمدی بالالار، حوش ۆیسی اڭقىعان جەمىس ـ جیدەكتەر... ۆبارى ـ ۆبارى ونك باتىس بولىكتە قالۆ سەنىمىن بەكەمدەي ۆتۆستی.

2018 ـ جىلی ۆبر جىلدىق ەرىكتی قىزمەت وتەۆ مەرزىمی تولعان كەزدە، یۆي یاك وسی ارادا تامر تارتۆدی تاڭدادی، مەملەكەتتىك ۆكىمەت قىزمەتكەری ەمتیحانىن تاپسىرپ، لوپنۆر اۆداندىق سالىق دىستەری مەكەمەسنە ۆوتپ، شینجیاڭدا ۆومىر قۆنىن جالعاستىردی.

"العا باسۆ جولىندا ۆبزدىك وتە كوپ تاڭداۆدىمز بولادی، ال مەن قالۆدی تاڭدادىم، شینجیاڭعا تامر تارتۆدی تاڭدادىم، مەن كوپتەگەن جەرگىلىكتی شینجیاڭدىق سیاقتی، شینجیاڭنىك قوجایىننا اینالدىم، شینجیاڭدی گۆلدەندىرۆدىك، شینجیاڭدی قورعاۆدىك ۆبر مۆشەسنە اینالدىم". بایلام جاساعان كۆنگی یۆي یاڭنىك دوستىق شەڭبەرىندەگی وسی ۆزدی 100دەن استام قۆپتاۆعا یە بولدی.

ساندی مالمەتتەردە كورسەتلۆىنشە، 2003 ـ جىلی داشۆە وقۆشىلارىنىك باتىس بولىككە ەرىكتی قىزمەت وتەۆ جوسپارى اتقارىلعاننان بەری، شینجیاك العاشقی توپتاعی باتىس بولىك جوسپارىن اتقارعان ولكە، رایوندارىدىك ۆبری رەتىندە، ۆۆرتىس 18 جىل اتقارپ، جالپی 24 مىڭنان استام داشۆە وقۆشىسی ەرىكتىسىن قابىلدادی، مۆنىك دىشندە دىشكی جەرلەردەن قابىلداعانی 19 مىڭنان استی.

سوتسیالیستىك وسزامانداناعان قۆدىرەتتی ەل قۆرپ، جۆڭحۆا ۆلتىنىك ۆلی گۆلدەنۆىن جۆزەگە اسرۆ ـــ كۆش جالعاپ جۆگرۆ جارىسی. توپ ـ توپ قۆرىلىسشىلار ۆرپاقتان ـ ۆرپاققا جالعاپ، شەكارا وڭىرگە تامر تارتپ، شەكارا وڭىرگە قىزمەت وتەپ، شەكارا ۆوڭىردی قورعاعاندىقتان بۆگىنگی شینجیاك بولدی. جاڭا داۆىردەگی شینجیاڭنىك ۆار ۆلت جاستارى باتىلدىقپەن ۆتىلامالی تایاقشانی قولعا الىڭدار، جاستق اتىمەن ارمانعا قانات قاعىڭدار. ۆدال وسی ساتتە، ۆبز بارلعىمز "حات قابىلداۆشىلارمىز".

(باسی 1 ـ بەتتە)

اقسۆ نان كاسپ باقشاسىنىك جالپی قۆرىلىس كولەمی شامامەن 33 مىك شارشی مەتر، اقسۆ قالاسىنداعی نان جاباتىن شاعىن ناۆایحانالاردی بىرىكتىرۆ ارقىلی نان كاسىبىن وتباسلىق ناۆایحانا ۆلگىسىندەگی جەكەشە تیجاراتتان شوعىرلانعان ۆوندىرىس ـ تیجارات جۆرگىزۆگە ویستىرۆدی ىلگەرىلەتىپ، "كاسپورىن + سەلبەستىك كووپەراتیۆی + شارۆا وتباسی" سندی تیجارات ۆلگىسىن قالىپتاستىرپ، ۆبر تۆتاس شیكىزاتپەن قامداپ، ۆبر تۆتاس ۆیمداستىرپ ۆوندىرىس جۆرگىزپ، ۆبر تۆتاس ۆوندىرپ ـ ساتپ، باسقارپ، جۆمىس ۆبولىسی لایىقتی، "جەلدە + جەلدەن تىسقاری"، "تاپسىرىس + پارشا ساتۆ" سندی ۆوندىرۆ ـ ساتۆ ۆلگىسىن قالىپتاستىردی.

اقسۆ نان كاسپ باقشاسی نان ۆوندىرۆ، مانەرلەۆ رایونی، نان مادەنیەتی كورمە زالی، تاۆارلاردی ساتۆ رایونی، ەلەكترۆندی ساۆدا رایونی، نان مادەنیەتىن سەزىنۆ رایونی سیاقتىلاردی قامتیدی، نان ونىمدەرىن قوراپتاۆ، ساتۆ، جونەلتۆدی شوعىرلی ۆبر تۆلعالاندىرعان، سونىمەن بىرگە سایكەستی جۆمىستاندىرۆعا باۆلۆ، ەكسكۆرسیالاپ كورپ شعۆ، اس ـ سۆ، تىنىعۆ سیاقتی قوسىمشا كەڭەیتىلگەن یقۆاتی بار.

اقسۆ نان كاسپ باقشاسی ۆوندىرۆ ـ ساتۆ ۆبولمىنىك باس باقلاۆشىسی سۆي بیك تانىستىرپ بىلاي دەدی: نان كاسپ باقشاسی قالا، اۆىلدارعا جەتكىزپ بەرۆ، توراپ تۆیىندەرىندە بولشەك ساتۆ، ەلەكترۆندی ساۆدا قىزمەت وتەۆی سندی جۆمىس ورىندارىن جاڭادان قوسپ، بۆقارانىك جۆمىستانۆى ارنالعان كەڭەیتتی. سونىمەن بىرگە، نان كاسىبىن زاۆودتاندىرۆدی، ۆوندىرىستی ولشەمدەندىرۆدی بەلسەنە ىلگەرىلەتپ، اقسۆدىك نان ماركاسی اسەرىن قالىپتاستىرپ، اقسۆدىك نان ماركاسىنىك شینجیاڭنان شىعپ، بۆكىل مەملەكەتكە بەت الۆىن جەبەدی.

سۆي بیك بىلاي دەدی: "نان كىشكەنە بولعانىمەن، الایدا ونی كاسپ سالالاندىرا دامىتۆدىك ۆمانی زور. كاسپ سالالانۆعا بەتتەگەندە، ۆداستۆرلی، ۆوزی پایدالانۆدی نەگىز ەتكەن نان كاسىبىنىك اناعۆرلىم ۆلكەن بازارعا بەت الپ، اناعۆرلىم ۆلكەن قۆن جاراتۆىنا مۆمكىندىك جاساۆعا بولادی".

قازىر ەلەكترۆندی ساۆدا كاسپورىندارىنان بەسەۆی نان كاسىبی باقشاسىنا ىرگە تەپتی. كاسپ باقشاسی ەلەكترۆندی ساۆدا سەلبەستىك قوعامی مۆشەلەرىن ەلەكترۆندی ساۆدا تەكشەسىندە نان ساتۆعا شابىنتاندىردی، قازىر تەكشە جەلىسندە 54 مۆشە كۆنىنە ورتا ەسەیپەن 1000نىك اینالاسىندا زاكاز قابىلداپ تۆر. دادۆڭماي، شۆنفىك، اننىك سیاقتی زات اینالىمی كاسپورىنداری سوندا ىرگە تەۆپپ، نان كاسپ سالاسی تىزبەگىنىك سوڭعی بولىگىنىك بۆكىل ەلدىك جەر ـ جەرىندەگی اس ۆستەلدەرىنە تىكە جالعانۆدىنا مۆمكىندىك جاسادی.

ۆداستۆرلی قولونەر كاسىبی جاڭا وزگەرىستەردی قارسی الدی

38 جاستاعی الىم مامۆت اقسۆ قالاسی ۆاڭسان كوشەسندەگی نەداۆىر اتی بار نان جابۆشی، ول اقسۆ قالاسی ایكول قالاشعی كول قىستاعىندا تۆىلعان، بالا كەزىندە اناسىنىك نان سالعان كۆندەری قۆددی مەرەكە كەزىندەي باقىتتی وتەتىندگی ونىك ەسندە.

18 جاسىندا الىم نان جابۆشىدان ونەر ۆیرەنپ، ۆار كۆنی اق تاڭنان قارا كەشكە دەین جاپالىلىقپەن ىستەدی، كومىر جاققان تونارداى كوتەرىلگەن ىستىق جالىن، ۆبر جىلدىك 4 ماۆسىمندا وت كەشپ، ۆتۆتىن شالۆ وسی سالاعا كىرگەننە وكىندىرەتىن. شەبەر بولپ جەتىلگەننەن كەین، ول باتىلدىقپەن كاسپ اۆىستىرپ تاكسي جۆرگىزۆشی بولدی. 2016 ـ جىلی ول كىرە كولىگىن ساتپ، ۆاڭسان كوشەسىنەن دۆكەندىك ۆۆي ساتپ الپ ناۆایحانا اشتی.

بیىل اقسۆ نان كاسىبی باقشاسی سالىنپ بولعانىنان كەین، الىم ۆبر جولدا توك تونارداى 18ىن "الپ"، شاكىرتتەرىن ەرتپ "بۆكىل ۆۆي دشىمەن" نان جابۆ سەحنا كوشپ بارىدی. "مۆندا نان جابۆ ورتانی قورعاۆعا اناعۆرلىم دگعایلی، نان دا تازا پىسادی"، ـ دەدی ول.

اعاش وتىن جاعاتىن تونارداى كومىر جاعاتىن تونارعا، ودان توك تونارعا دەین؛ ۆیدە تۆتىنۆدان دۆكەندە پارشا ساتۆعا، ودان كاسپ سالالاندىرا دامىتۆعا دەین. الىم نان جابۆ كاسىبندەگی وزگەرىستەر مەن علىم ـ تەحنیكانىك ۆداستۆرلی قولونەر- شلىك كاسىبنە الا كەلگەن جاڭا ساۆدا ورایىنا كۆا بولدی.

ۆوندىرىس سەحنىك جاۆاپتىسی ایزدەگۆل نۆر بىلاي دەپ تانىستىردی: نان كاسىبی باقشاسىندا قازىر 600دەن استام قىزمەتكەر بار، مۆنىك دىشندە نان جابۆشی مەن شاكىرتتەری 480 ادام، ورتا ەسەیپەن ۆبر نان جابۆشی 3 شاكىرت ەرتەدی. قالعانی تاسۆشی، قوراپتاۆشی، اماندىق قورعاۆشی، تازالىقشی، جەتكىزۆشی. اقسۆ قالاسىنان سىرت، اۆات اۆدانىنان، ونسۆ اۆدانىنان، ۆۆشتۆرپان اۆدانىنان كەلگەن قىزمەتكەرلەر دە بار. قازىر قىزمەتكەرلەردىك ەڭبەكاقىسی كۆننىنە قاراي ەسەپتەلەدی، نان جابۆشىنىك كۆندىك ورتاشا ەڭبەكاقىسی 400 ـــ 600 یۆان، شاكىرتتەردىكی 200 یۆان اینالاسىندا.

"تونار تەگىن بەرىلەدی، ولار سۆ، ەلەكتر، گاز اقىسىن تاپسىرسا بولعانی. ۆاربر نانعا ۆكىمەت 0.5 یۆان قوسىمشا قارالجات بەرەدی، ونىمنە قاراي ەڭبەكاقی بەرۆ ۆتۆزىمی بویىنشا ەڭبەكاقی ەسەپتەگەندە، جاپقان نانىك كوبەیگەن ساین ەڭبەكاقىك كوپ بولادی"، ـ دەدی ایزىگۆل.

اقسۆ نان كاسپ باقشاسی ناندی شوعرلی دامىتۆدی جۆزەگە اسرۆمەن بىرگە، ناندی قوراپتاۆ ۆبر توپ ارتىق ەڭبەككۆشىنىك جۆمىستانۆىن دا جەبەدی. شینجیاك حۆڭیۆي قوراپتاۆ شەكتی سەرىكتەستىگندە جالپی 35 جۆمىسشی ۆتۆرلی نان قوراپتارىن جاسایدی، كۆننە 50 مىڭنان استامىن وندىرەدی.

سول كۆنی جۆمىسشی ۆماۆلا مامەت نان قورابىن جاساپ جاتقان بولاتىن، ول: "بۆرىن مەن ۆیدە جەر ەگەتىنمىن، ۆبر جىلداعی كىرىسىم نەباری 20 نەشە مىك یۆان عانا ەدی، قازىر قوراپتاۆ سەرىكتەستىگندە قىزمەت ىستەپ، اینا 5000 نەشە یۆان تابامىن".

كۆشتی شوعىرلاندىرا ماركا جاراتتی

نانعا جاڭعاق قوسۆ، نانعا پیاز قوسۆ، نانعا مەیىز قوسۆ... اقسۆ نان كاسپ باقشاسىنىك 2 ـ قاباتىنداعی ساتۆ رایوننداى ۆساندی جوبالانعان ۆتۆرلی قوراپتار مەن ۆاكومداندىرا قوراپتالعان ناندار سورەدە رەتتی تىزىلگەن.

"ناندی ۆاكومداندىرا قوراپتاعاننان كەین ساقتاۆعا جانە الپ جۆرۆگە قولایلی بولادی، تۆىس ـ تۆعان، دوس ـ جارانعا ۆىسىنعانعا ەرەكشە جاقسی، بۆل ۆبزدىك كاسپ باقشامزدىك ەرەكشە ماركاسی"، ـ دەدی سۆي بیك سورەدەگی قوراپتاردی نۆسقاپ تۆرپ.

و ـ و نانی، ۆسۆت نان، روزا نانی، پیاز نان، سارىمساق ۆلپىلدەگی نانی... قازىر كاسپ باقشاسىندا ۆار كۆنی 70 ۆتۆرلی 600 مىك نان وندىرىلەدی.

نان كاسپ باقشاسىنىك كورمە زالىندا- عی سۆرەتتەردە، ناقتی بۆیمداردا، مودەلدەردە، كورمە تاقتاسىندا تاریحي نان جابۆ شەبەرلىگی، ۆتۆری، قورەكتىك قۆنی، سوندای ـ اق ۆداستۆرلی جانە وسی زامانعی وزگەرىستەر ەگجەي ـ تەگجەیلی تانىستىرىلعان.

ساياحاتشی لي جیڭجیك اقسۆ نان كاسپ باقشاسىنا تۆڭعىش رەت كەلپ وتىر، ول بىلاي دەدی: "نان جەگەندی وتە جاقسی كورەمىن، الایدا نان مادەنیەتىنەن بىلەرىم ماردىمسىز، مۆندا كەلپ نان مادەنیەتىن تۆسىنگەننەن كەین، تەك نان جەۆ عانا ەمەس، نان مادەنیەتىن دە سەزىندىم".

سۆي بیك بىلاي دەپ تانىستىردی: نان كاسپ باقشاسی "كاسپ سالاسی + مادەنیەت + ساياحات + جۆمىستاندىرۆ" سندی دامۆ ۆستانىممەن وسی زامانعی نان جابۆ تەحنولوگیاسی مەن ۆداستۆرلی نان جابۆ ونەرىن ۆزارا بىرلەستىرپ، كاسپ سالالاندىرا ۆوندىرۆدی ىلگەرىلەتتی. بۆدان سىرت، كاسپ باقشاسی قالا، اۆىلدارعا جەتكىزۆ، توراپ تۆیىندەرىدە پارشا ساتۆ، ەلەكترۆندی ساۆدا قىزمەت وتەۆی سیاقتی جۆمىس ورىندارىن قالىپتاستىرپ، بۆقارانىك جۆمىستانۆ ارنالعان ۆونىمدی كەڭەیتتی، كاسپ باقشاسی تىكە جۆمىستاندىرا- تىن جۆمىس ورىننان 4000 نەشەسىن ازىرلەپ، قاتىستی باسقی ـ سوڭعی بۆىندعی كاسپ سالاسی تىزبەگىندە 10 ـــ 20 مىك ادامنىك جۆمىستانۆىن جەبەدی.